

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Hvad Christus dømmes om officiel Christendom

Citation: Kierkegaard, Søren: "Hvad Christus dømmes om officiel Christendom", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2009, s. 1. Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-hcd-txt-root.pdf> (tilgået 13. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 13

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

* Hvad Christus dømmes

om

officiel Christendom

Af

S. KIERKEGAARD

Kjøbenhavn

Forlagt af C. A. Reitzels Bo og Arvinger

Bianco Lunos Bogtrykkeri

1855

Juni 1855.

Hvad Christus dømmes om officiel Christendom

Det kunde synes underligt, at jeg nu først rykker frem med dette; thi Christi Dom er dog vel afgjørende, hvor ubeleilig den end kommer det geistlige Plattenslager-Laug, som har bemægtiget sig Firmaet »Jesus Christus« og under Navn af Christendom gjort brillante Forretninger.

Det er imidlertid visseligen ikke uden Grund, at jeg først nu fremdrager dette Afgjørende; og Den, der opmærksomt har fulgt min hele Forfatter-Virksomhed, vil det overhovedet ikke være undgaaet, at der er en vis Methode i den Maade, paa hvilken jeg gaaer tilværks, at den bærer Præget *baade* af, hvad jeg siger, at det Hele med »Christenhed« er en Criminal-Sag, svarende til hvad man ellers kjender under Navn af Falsknerie, Plattenslagerie, kun at det her er Religionen, der bruges saaledes – og af, at jeg virkelig er, som jeg siger det, et Politie-Talent.

Tænk da nu engang efter, at Du kan følge Gangen i Sagen. Jeg er begyndt med at udgive mig for at være en Digter, underfundigt sigtende paa, hvad jeg nok tænkte var Sammenhængen med den officielle Christendom, at Forskjellen mellem Fritænkeren og den officielle Christendom er, at Fritænkeren er en ærlig Mand, som ligefrem *lærer*, at Christendom er Digt, Poesie; den officielle Christendom er Falsknen, der høitideligt forsikkrer, at Christendom er noget ganske Andet, høitideligt ivrer mod Fritænkeren, og ved Hjælp

deraf skjuler over, at den selv i Virkeligheden *gjør* Christendom til Poesie, afskaffer Christi Efterfølgelse, saa man kun gennem Indbildningskraften forholder sig til Forbilledet, selv lever i ganske andre Bestemmelser, hvilket er at forholde sig digterisk til Christendom, eller at forvandle den til Poesie, ikke mere forpligtende end Poesie er; og tilsidst bliver saa Enden, at man reent kaster Forbilledet bort og lader det man er, Middelmaadighed, omtrent gjælde for Idealet.

Under Navn af at være Digter drog jeg saa nogle Idealer frem, foredrog Det – ja det som 1000 kongelige Embedsmænd ved Eed ere forpligtede paa. Og disse gode Mænd, de mærkede slet Intet, de vare fuldkommen trygge, i den Grad var Alt, christeligt, Aandløshed og Verdslighed; disse gode Mænd anede slet ikke, at der skjulte sig Noget bag denne Digter – at Fremgangsmaaden var Politie-Klogskabens, for at gjøre de Vedkommende trygge, hvad Politiet bruger just for at faae Leilighed til at gjøre desto dybere Indblik.

Saaledes gik der en Tid hen. Jeg stod mig endogsaa ganske godt med disse eedfæstede Mænd – og fik i al Stilhed baade Idealerne anbragte, og Kjendskab til dem, jeg har med at gjøre.

Men tilsidst blev dog disse gode Mænd utaalmodige paa denne Digter, han blev dem for nærgaaende. Dette skeete ved Artiklen mod Biskop Martensen om Biskop Mynster. Fuldkommen trygge som de vare, sloge de nu (det vil man erindre fra den Tid) stort paa, at det var »en meget for stor Maalestok her blev anlagt« o. s. v. – fuldkommen trygge.

Da forvandlede denne Digter sig pludselig, han – om jeg saa tør sige, kastede Guitarren, og – fremtog en Bog, som hedder »vor Herre og Frelzers Jesu Christi nye Testamente«, og med – ja det var med et Politie-Blik – lod han disse gode, eedfæstede Lærere, »Sandhedsvidner«, forstaae: om det ikke er denne Bog, paa hvilken de ved Eed ere forpligtede, denne Bog, hvis Maalestok er en god Deel større end den han havde brugt?

Fra det Øieblik indtraadte, som man veed, Taushed. Saa raske paa det de vare, saa flinke til at declamere, saa længe de meente ikke blot at kunne slippe, men at kunne spille vigtige paa den Maade: det er en Digter vi har for os, det er Overspændthed med hans Idealer, Maalestokken er meget for stor: saa tause bleve de fra det Øieblik denne Bog og Eeden kom med i Spillet. Ganske som hvad der forekommer i Politie-Forretninger. Man gjør først den Paagjældende tryg; og om en Politie-Agent forresten er i Besiddelse af alle andre Gaver, hvis han ikke er Virtuøs i den Kunst at kunne gjøre tryg, er han ikke noget »afgjort Politie-Talent«. I den Tilstand vender saa Modparten hele Forholdet om, han, just han er den redelige Mand, og det seer fast ud, som var det Politie-Agenten, der kom i Forlegenhed. Men naar saa denne ved saaledes at gjøre tryg har faaet at vide, hvad han ønsker at vide: forandrer han Fremgangsmaaden, gaaer ganske ligefrem tilværks – og saa bliver pludseligt Modparten taus, bider sig i Læben, og tænker vel som saa: det var en forbistret Historie.

Altsaa jeg fremtog det nye Testamente, tillod mig ærbødigst at minde om, at disse ærede Sandhedsvidner ved Eed ere forpligtede paa det nye Testamente – og saa indtraadte Taushed. Var dette ikke besynderligt?

Imidlertid ansaae jeg det for rigtigst, om muligt, endnu nogen Tid at holde dem i Uklarhed over, hvor vel underrettet jeg er, og i hvilken Grad jeg har det nye Testamente paa min Side, hvad ogsaa lykkedes mig, men hvad det ikke kunde falde mig ind at rose mig af.

Jeg talte da i mit eget Navn, bestandigt rigtignok mere og mere afgjørende, da jeg jo saa, at man stadigt forsmaaede, at jeg først stillede Sagen Modparten saa gunstigt som det var mig muligt at gjøre det; og tilsidst paatog jeg mig, i mit eget Navn at sige, at det er en Skyld, en stor Skyld at deeltage i den offentlige Gudsdyrkelse, som den nu er. Det var i mit eget Navn; nu det forstaaer sig, at slippe fra mig paa den Maade, at jeg er en Digter, saa det endogsaa er de Andre, som spille Sandheden, det lod sig vel nu ikke mere gjøre. Men det er dog altid noget Beroligende, at jeg taler i mit Navn; og jeg naaede altsaa atter her, ved, i Betragtning af dette Beroligende, at gjøre Modparten lidt tryg, at faae Leilighed til end bedre at lære dem at kjende: om de agtede at forhærde dem mod Sigtelsen; thi vistnok maa dog Samvittigheden have slaaet de eedfæstede Mænd ved at høre dette Alt forandrende Ord: det er Skyld, en stor Skyld at deeltage i den offentlige Gudsdyrkelse, som den nu er; thi dette er den størst mulige Afstand fra at være Gudsdyrkelse.

Men som sagt, det Beroligende var, at jeg talte i mit eget Navn. Thi om det ender saa, at jeg med Gud veed, at jeg har talt sandt og talt som jeg skulde tale; og om det jeg har sagt end er sandt og skulde siges, ogsaa hvis der intet Ord var af Christus selv: saa er det dog altid godt, at vi af det nye Testamente veed, hvorledes Christus dømmes om officiel Christendom.

Og det veed vi af det nye Testamente, hans Dom findes der – men det forstaaer sig, jeg holder mig fuldkommen overbeviist om, at hvo Du end er, hvis Du ikke kjender Andet til hvad Christendom er, end af »Sandhedsvidnernes« Søndags-Prædiken, saa kan Du Aar ud og Aar ind gaae i 3 Kirker hver Søndag, høre – almindelig taget – hvilkensomhelst af de kongelige Embedsmænd: og Du vil aldrig have hørt de Ord af Christus, til hvilke jeg sigter. Sandhedsvidnerne tænke formodentlig som saa: Ordsproget siger »man skal ikke tale om Strikken i hængt Mands Huus«, saa vil det ogsaa være Galskab, i Kirkerne at fremdrage de Ord

af Guds Ord, som himmelhøit vidne mod hele Præstens Gøglespil. Ja, jeg kunde fristes til at gjøre følgende Fordring, der, saa billig og beskeden, dog er den eneste Straf, jeg ønsker over Præsterne: man fremdrog visse Afsnit af det nye Testamente, og Præsten forpligtedes til at læse dem høit for Menigheden. Naturligviis maatte jeg forbeholde mig Eet, at det ikke blev som Skik og Brug er, at Præsten, efter at have forelæst et saadant Sted af det nye Testamente, nu lagde det nye Testamente til Side, for derpaa selv at »udlægge« det Forelæste: nei, mange Tak! Nei, det jeg kunde fristes til at foreslaae, er følgende Gudstjeneste: Menigheden samles; der bedes en Bøn i Kirkedøren; en Psalme synges: saa bestiger Præsten Talerstolen, fremtager det nye Testamente, nævner Guds Navn, og forelæser derpaa for Menigheden det bestemte Sted høit og tydeligt – derpaa har han at tie og at forblive 5 Minutter taus staaende paa Prædikestolen, og saa kan han gaae. Dette vilde jeg ansee for yderst gavnligt. At faae Præsten til at rødme falder mig ikke ind; Den, der med Bevidstheden om at ville forstaae ved Christendom hvad han forstaaer ved Christendom, har uden at rødme kunnet aflægge Eed paa det nye Testamente, ham faaer man ikke let til at rødme; og det maa vel ogsaa siges at høre med til ret at kunne være officiel Præst, at man da først og fremmest har vænt sig af med Ynglingens og Uskyldighedens Barnagtigheder: at rødme o. desl. Men jeg antager, at Menigheden vilde komme til at rødme paa Præstens Vegne.

* *
*

Og nu til de Ord af Christus, om hvilke jeg taler.

De findes Matth. 23, 29–33; Luc. 11, 47. 48, og lyde saaledes:

Matth. 23, 29–33. 29) Vee Eder, I Skriftkloge og Phariseer, I Øienskalke! at I bygge Propheternes Grave, og pryde de Retfærdiges Gravsteder, og sige: 30) havde vi været i vore Fædres Tid, da havde vi ikke været deelagtige med dem i Propheternes Blod. 31) Saa bære I da Vidnesbyrd om Eder selv, at I ere deres Børn, som have ihjelslaget Propheterne. 32) Saa fylder og I Eders Fædres Maal! 33) I Slanger! I Øgleunger! hvorledes kunne I undflye Helvedes Dom?

Luc. 11, 47. 48. 47) Vee Eder! at I bygge Propheternes Grave, men Eders Fædre sloge dem ihjel. 48) Saaledes vidne I med Eders Fædres Gjerninger og samtykke dem; thi de sloge dem ihjel, og I bygge deres Grave.

Men hvad er nu »Christenhed«? Er Christenhed ikke det størst mulige Forsøg i Retning af: istedetfor, som Christus har fordret, at følge ham efter, at lide for Læren, istedet derfor at dyrke Gud ved »at bygge Propheternes Grave, og pryde de Retfærdiges Gravsteder, og sige: havde vi været i vore Fædres Tid, havde vi ikke været deelagtige med dem i Propheternes Blod«?

Det er om denne Art Gudsdyrkelse, jeg har brugt det Udtryk, at det, sammenlignet med det nye Testaments Christendom, er at lege Christendom. Udtrykket er aldeles sandt, og fuldkommen betegnende. Hvad er nemlig det at lege, naar man tænker paa, hvorledes Ordet maa forstaaes i denne Forbindelse? det er at eftergjøre, efterligne en Fare, hvor der ingen Fare er; og saaledes, at man saa sætter Kunsten i jo mere skuffende man kan lade som var Faren der. Saaledes leger Soldaterne Krig paa Fælleden; der er ingen Fare, man lader blot som var den der, og Kunsten bestaaer egentligen i, at gjøre Alt skuffende, ganske som var det paa Liv og Død. Og saaledes leges der Christendom i »Christenhed«. Dramatisk costumerede Kunstnere træde frem i Kunstbygninger – der er i Sandhed slet ingen Fare, Intet mindre, Læreren er kongelig Embedsmand, jævnt avancerende, carrieregjørende – og nu leger han dramatisk Christendom, kort han spiller Comedie; han foredrager det om Forsagelse, men selv er han jævnt avancerende; han lærer det at foragte verdslig Titel og Rang, men selv er han carrieregjørende; han skildrer de Herlige (»Propheterne«) som bleve ihjelslagne, og Omqvædet er bestandigt: dersom vi havde været i vore Fædres Tid, havde vi ikke været deelagtige med dem i Propheternes Blod – vi, som jo bygge deres Grave og pryde deres Gravsteder. Man vil altsaa ikke engang (som jeg bestandigt, indstændigt og bønligt har foreslaaet det) dog idetmindste være saa sand, at man tilstaaer, at man slet ikke er bedre end De, som sloge Propheterne ihjel, nei, man vil benytte sig af den Omstændighed, at man jo ikke er samtidig med dem, til at tillyve sig at være langt, langt bedre end De, der sloge dem ihjel, ganske andre Væsener end hine U-Mennesker – man bygger jo de saa uretfærdigt Ihjelslagnes Grave og pryder deres Gravsteder.

Dog at lege Christendom; hvor betegnende end dette Udtryk kan være: den Myndige kan ikke bruge saadanne Udtryk, han taler anderledes derom.

Christus kalder det – o, agt derpaa! – han kalder det: Hyklerie. Og ikke blot dette, men han siger – gys! – han siger, at denne Hykleriets Skyld er lige saa stor, netop lige saa stor en Forbrydelse som den at slaae Propheterne ihjel, altsaa: Blod-Skyld. Ja, hvis man kunde spørge ham, han skulde maaskee svare, at denne Hykleriets Skyld, just fordi den er saa fiint skjult, og langsomt fortsættes gennem et heelt Liv, er større Skyld end deres, som i opblussende Rasen ihjelsloge Propheterne.

Dette er altsaa Dommen, Christi Dom over Christenhed, over Søndags-Gudsdyrkelsen, over officiel Christendom. Gys; thi ellers bliver Du dog hængende i det. Det er saa skuffende: skulde vi ikke være rare Mennesker, sande Christne, vi som bygge Propheternes Grave, pryde de Retfærdiges Gravsteder, skulde vi ikke være rare Mennesker, og da i Særdeleshed sammenlignede med de U-Mennesker, som ihjelsloge dem. Og desuden hvad skal vi gjøre, vi kan jo ikke gjøre mere, end at være villige til at give af vore Penge for at bygge Kirker o. D., ikke knibe paa Præsten, og saa selv høre ham. Det nye Testamente svarer: hvad Du skal, er, Du skal følge Christum efter, lide, lide for Læren; den GudsGudsdyrkelse, som Du vil foranstalte, er Hyklerie og liig Blod-Skyld; det »Præsten«, med Familie, lever af, er af, at Du er en Hykler, eller af at gjøre Dig til en Hykler, at bevare Dig i at være en Hykler.

»Eders Fædre sloge dem ihjel, og I bygge deres Grave: saaledes vidne I med Eders Fædres Gjerninger, og samtykke dem«. Luc. 11, 48.

Ja, Søndags-Christendommen, og de næringsdrivende Præsters uhyre Laug maa jo blive som rasende over saadan Tale, der med eet eneste Ord lukker alle Boutiquerne, casserer hele denne kongelig autoriserede Næringsvei, og ikke blot det, men advarer mod slig Gudsdyrkelse som mod Blod-Skyld.

Dog er det Christus, der taler. Saa dybt hænger altsaa Hykleriet sammen med det at være Menneske, at just naar det naturlige Menneske befinder sig allerbedst, har faaet sig indrettet en Gudsdyrkelse ret efter sit Hoved: lyder Christi Dom: dette er Hyklerie, er Blod-Skyld; det er ikke saa, at medens Dit Liv forresten paa de Søgndage er Verdslighed, at der saa dog er det Gode ved Dig, at Du om Søndagen gaaer i Kirke hos den officielle Christendom, nei, nei, den officielle Christendom er meget værre end al Din Ugens Verdslighed, er Hyklerie, er Blod-Skyld.

Til Grund for »Christenhed« ligger den Sandhed: Mennesket er en født Hykler. Det nye Testaments Christendom var Sandheden. Men kløgtigt opfandt Mennesket og gavtveagtigt en ny Art Christendom, den at bygge Propheternes Grave og pryde de Retfærdiges Gravsteder og sige: dersom vi havde været i vore Fædres Tid. Og dette er det Christus kalder Blod-Skyld.

Det Christendommen vil er: Efterfølgelse. Det Mennesket ikke vil, er, han vil ikke lide, allermindst den Art Lidelse, som er den egentlige christelige, at lide af Menneskene. Saa tager han Efterfølgelsen bort, og derved Lidelsen, den særlige christelige; saa bygger han Propheternes Grave: det er Eet; og saa lyver han for Gud, sig selv, for Andre, at han er bedre end De, som sloge Propheterne ihjel: det er det Andet. Hyklerie først og Hyklerie sidst – og efter Christi Dom: Blod-Skyld.

* *
*

Tænk Dig, naar Folk samles i en Kirke i Christenhed, at da – Christus pludselig traadte ind i denne Forsamling: hvad troer Du han vilde gjøre?

Nu, hvad han vilde gjøre, kan Du jo læse i det nye Testamente.

Han vilde rette sig mod *Lærerne* – thi *Menigheden* vilde han vel dømmen om, som fordem: de ere vildledte – han vilde rette sig mod dem »i lange Klæder«, Kjøbmændene, Gøglerne, der have forvandlet Guds Huus om ikke til en Røverkule saa til en Boutique eller til en Fjællebod, og sige »I Hyklere, I Slinger, I Øgle-Unger«; og han vilde vel som fordem danne en Svøbe af Snorer, for at jage dem ud af Templet

Du, som læser dette – jeg er fuldkommen forberedt derpaa; hvis Du ikke kjender Andet til Christendom end fra Søndags-Sladdren, Du vil oprøres mod mig, det vil være Dig, som forskyldte jeg den grueligste Gudsbespottelse ved at fremstille Christus saaledes »at lægge ham saadanne Ord i Munden: Slinger, Øgle-Unger, det er jo rædsomt, det er jo Ord man aldrig hører i nogen Dannets Mund; og at lade ham flere Gange gjentage dem, det er jo saa forfærdelig simpelt; og at gjøre Christus til et Menneske, der bruger Vold!«

Min Ven, Du kan jo see efter i det nye Testamente. Men naar det der skal naaes ved at forkynde og lære Christendom er et behageligt, nydelsesrigt Liv i anseet Stilling, saa maa Christus-Billedet forandres noget. Pynt, nei, det vil der ikke blive sparet paa, Guld og Diamanter og Rubiner o. s. v., nei, det seer Præsterne gjerne, og indbilde Menneskene, at det er Christendom. Men Strengheden, den Strenghed, som er uadskillelig fra Evighedens Alvor, den maa bort. Christus bliver saa en smægtende Skikkelse, idel Godmand – dette forholder sig til, at Tallerkenen kan gaae omkring under Talen, og at Menigheden kan have Lyst til at spendere Noget, og spytte godt i Bøssen, fremfor Alt forholder det sig til: i Menigheds-Frygt at ville være i god Forstaaelse med Menneskene, medens det nye Testaments Christendom er: i Guds frygt at lide for

Læren af Menneskene.

Men »vee Eder, at I bygge Propheternes Grave« (lærende Folket, at dette er det nye Testaments Christendom) og »pryde de Retfærdiges Gravsteder« (bestandigt sættende Penge og Christendom sammen) og sige »dersom vi« – ja, dersom I havde levet samtidig med Propheterne, saa havde I slaaet dem ihjel, det vil sige, I havde, som det jo ogsaa skete, skjult ladet Folket gjøre det og bære Skylden. Dog forgjeves skjule I Eder i »Christenhed«, hvad der er skjult bliver dog aabenbart, naar Sandheden dømmes »saaledes vidne I med Eders Fædres Gjerninger og samtykke dem, og fylde Eders Fædres Maal; thi de sloge dem ihjel og I bygge deres Grave.« Forgjeves gjøre I Eder hellige, forgjeves mene I just ved at bygge de Retfærdiges Grave, at vise, hvor forskellige I ere fra de Ugudelige, som ihjelsloge dem: o, Hykleriets Afmagt til at skjule sig, I ere gennemskuede, just det at bygge de Retfærdiges Grave og sige dersom vi, just det er: at ihjelslaae dem, er at være hine Ugudeliges ægte Børn, at gjøre det Samme som De, er at vidne med Fædrenes Gjerninger, at samtykke dem, »at fylde Fædrenes Maal«, altsaa at gjøre Det, der er endnu værre.